

רכיבה על אופניים עם ועבור אנשים עם מוגבלות:

מניעים להתנדבות והשלכות וניהול מתנדבים

מחברת: ענבל לוונהיים-דורון

תקציר

ההתנדבות היא חיונית למתן סוגים רבים של שירותים לאנשים באופן כללי, ולאנשים שמשתתפים בפעילות ספורט או עם אנשים עם מוגבלות בפרט. הבנת המניעים של מתנדבים היא מרכיב חשוב ביכולת של ארגונים המתבססים על מתנדבים לנהל את המשאב האנושי שלהם בצורה מושכלת. הספרות בתחום ההתנדבות הציגה מגוון של מיפויים לסוגים שונים של מניעים להתנדבות שתוארו במונחים רחבים. עם זאת, חוקרים התייחסו למניעים להתנדבות בהקשרי קהילה רגילים וביחס לשירותים הקשורים לאוכלוסיה הכללית. מעט יחסית ידוע על מניעים להתנדבות הקשורה לעבודה ושירות לאנשים עם מוגבלויות, ובמיוחד על מניעים להתנדבות בפעילות גופנית מאומצת הקשורה לספורט, אשר בו מעורבים אנשים עם מוגבלויות. בנוסף, הספרות לא התייחסה עד כה בנפרד למניעים להתנדבות לעומת מניעים להשארות ולעזיבה של מתנדבים.

המחקר הנוכחי עוסק בסוגיות הקשורות להתנדבות בתחום ייחודי של רכיבה על אופני טנדם (דו-מושביים). רכיבה על אופני טנדם מחייבת בניית מערכת יחסים ארוכת טווח בין הרוכב עם מוגבלות ("סטוקר", "מורכב") לרוכב מתנדב ("בריא", "קפטן") אשר מוביל את הרכיבה, ודורשת רמה גבוהה של שיתוף פעולה משני הרוכבים. בהקשר של רכיבה על טנדם, הבנת בעיות מוטיבציה ושיטות ניהול המתנדבים הקשורות לנשירה והמניעה שלה הן חיוניות שכן לוקח זמן רב לבנות מערכות יחסים ואמון בין הרוכבים. לפיכך, מחקר על מתנדבים המעורבים ברכיבה על אופני טנדם יכול לתרום להרחבת הידע לגבי מניעים של מתנדבים בכלל ומתנדבים אשר עובדים עם אנשים עם מוגבלויות בפרט.

המחקר הנוכחי תוכנן במטרה לבדוק מניעים [להגעה] להתנדבות בקרב מתנדבי רכיבת טנדם, ואת המניעים להישארות והמניעים לעזיבה מצד המתנדבים ברכיבת טנדם, ואת המידה בה הם שונים או דומים למניעים להתנדבות בספרות הכללית. בנוסף, המחקר בוחן גישות ארגוניות לניהול מתנדבים ברכיבת טנדם אשר קשורות למניעים השונים.

שיטת המחקר הנוכחית היא איכותנית וכללה שימוש בראיונות חצי מובנים למתנדבים בהווה, מתנדבי עבר ואנשי מנהלת בשני ארגונים גדולים בישראל אשר מקיימים פעילות רכיבה על טנדם המתבססת על מתנדבים.

1. מניעים להתנדבות: המחקר הנוכחי זיהה תשע סיבות להגעה להתנדבות, מתוכן שלוש תימות ייחודיות לתחום של רכיבת טנדם, והן הגעה להתנדבות דרך מקום העבודה מתוך בחירה, הגעה להתנדבות בעקבות מקרה אישי ורצון לעשות פעילות גופנית במסגרת של פעילות התנדבותית.
 2. מניעים להישארות: מתוך המחקר עולה כי הסיבות להישארות בהתנדבות מסוג זה הן סיבות שנובעות מתוך חווית הרכיבה הייחודית והקשר הבין אישי הנוצר בין הרוכב למורכב ו/או עם הקבוצה, והן שונות באופיין מהסיבות להגעה להתנדבות. לפיכך, נראה כי מתרחשות תמורות במערכת המניעים של מתנדבים תוך כדי תהליך ההתנדבות.
 3. מניעים לעזיבה: זוהו מספר סיבות לעזיבה אשר חלקן כלליות (כלומר רלוונטיות למתנדבים בכל סוגי ההתנדבות ותוארו בעבר בספרות) וחלקן ספציפיות לעזיבה ביחס לרוכבי האופניים בכלל, ורוכבי הטנדם בפרט.
 4. ניהול ושימור מתנדבים: בשני הארגונים שנכללו במחקר נצפתה כצפוי הכרה בחשיבותם של המתנדבים ונראה כי יש נכונות מצד הארגונים לטפח את המתנדבים, אך נצפו פרקטיקות ארגוניות שונות אשר מצביעות על כך שקיים טווח של כיווני פעולה אפשריים שונים בתחום של ניהול מתנדבים בכל הנוגע למניעים להגעה, השארות ועזיבה.
- ממצאי המחקר תורמים לספרות בכך שהם מראים כי מניעים להתנדבות הם דינאמיים ומשתנים תוך כדי מסלול ההתנדבות, וכי הם שונים ממניעים להישארות ולעזיבה. לפיכך יש להתייחס אל המניעים השונים בצורה מובחנת בספרות העיונית באופן שונה מהמקובל עד כה, ולפתח מודלים שיאפשרו הסתכלות ארוכת טווח על פעילותו של מתנדב והמניעים לה. כמו כן, המחקר מדגיש את הצורך בהתייחסות נפרדת למניעים להישארות ולמניעים לעזיבה, אשר אינה מודגשת בספרות. בהתאם, המחקר מצביע על הצורך לפתח גישות לניהול מתנדבים אשר מותאמות למערכי המניעים של מתנדבים ולהתפתחותם במהלך תהליך ההתנדבות, הן בתחום הייחודי של רכיבה על אופני טנדם, אך גם התנדבות בארגוני ספורט ובהקשרים רחבים יותר של התנדבות.